

Analyse af Yahya Hassans første digtsamling
Af Kasper Støvring, 1.5.2020, www.kulturkritik.dk

Poesi i november

I 2013 havde jeg fornøjelsen sammen med sociolog Mehmet Necef og studerende Aja Radeka at være arrangør for intet mindre end en begivenhed på Syddansk Universitet. Yahya Hassan gæstede universitetet, hvor han præsenterede sin nye digtsamling og fremførte den stærke oplæsning, som han er kendt for (hvordan har han mon lært sig den oplæsningsteknik?).

Der var mødt et overvældende antal mennesker frem. Konferencsalen var fyldt til bristepunktet, og udenfor stod dobbelt så mange, der gik forgæves efter en plads. Vel alt i alt en 700 mennesker var mødt op for at høre digtoplæsning! Politi og mandsopdækning af den unge digter var påkrævet, og arrangementet blev optaget af TV2 Fyn, hvis fyldige indslag kan ses her.

http://www.tv2fyn.dk/video?video_id=67262&autoplay=1

Der er allerede skrevet meget om Hassan som digter og debattør, og jeg kan kun føje lidt til efter at have læst samlingen og nu også mødt stjernen himself (jeg har tidligere skrevet <http://www.b.dk/kommentarer/kultur-og-integration> om den debat, han har forårsaget).

Men altså, en litterær begivenhed er der naturligvis tale om, når en 18-årig ung mand med anden etnisk afstamning udgiver en digtsamling, der indtil videre er trykt i 42.000 eksemplarer. Mon ikke, at Hassan overhaler Vita Andersens berømte 100.000?

Hassan er primært digter, ikke debattør. Ved arrangementet var dette ikke opfattelsen blandt publikum; det var udpræget meget kritiske spørgsmål, der blev stillet, og de kom entydigt fra salens muslimske publikum. Men det var tydeligt, at Hassan var glad for det ene litterære spørgsmål, der blev stillet ham ud af de vel 15 spørgsmål i alt.

Ikke underligt, for Hassan har naturligvis også intervenseret i debatten, men hans digtning bør vurderes på egne præmisser. Og så finder man en større flertydighed end debatindlæg lader formidle. Ikke at hans pointer bliver mindre skarpe i digtformen, men der findes også meget andet i bogen, både humor og sanselighed, der går tabt i en entydig oversættelse til debatsproget.

Hassan har som bekendt skrevet om sine erfaringer på bunden i indvandrerghettoen, et erfaringskompleks, vi ikke ved meget om, præget af kriminalitet, en barndom med svigt og påvirkninger fra en resigneret mor og en psykopatisk far, der tæsker løs på søskendeflokken. Hassan, eller rettere digterjeget, udtrykker vrede over faderen, men også en mulig ømhed som her:

HAN BLEV EN ANDEN I MOSKEEN
GUDFRYGTIG OG KÆRLIG
JEG SAD MELLEMLIG HANS BEN
LÆNEDE MIG OP AD HANS OVERKROP
DET VAR DER MENS IMAMEN PRÆDIKEDE
AT HAN MÅSKE KYSSSEDE MIG

Men så kommer umiddelbart efter et karakteristisk brud (bogen er i det hele taget rig på kontrasteffekter), præget af sort humor, hvor sønnen bogstavelig talt ”falder” fra faderen, der laver en ”vending”, så man forstår, at han ikke længere er den kærlige far (hvis han altså nogensinde var det):

DA VI KOM HJEM FALDT JEG UD AF BILEN
JEG TROEDE HAN VILLE PARKERE
MEN JEG ÅBNEDE DØREN I EN U-VENDING

Og det er jo også på sin egen måde ganske humoristisk eller komisk, tragikomisk.

Blandt andre stærke sager i bogen er beskrivelsen af den hyklerisk praktisering af islam blandt muslimer, ja, bogen er velsagtens blasfemisk i sit anslag. Et digt kaldes ganske enkelt ALLAH ER UVIDENHED.

Lidt om det stilistiske. Det allerførste, man lægger mærke til, er, at bogen er skrevet med VERSALER, som om, at digterjeget skriger sit budskab ud – som man tidligere har set hos Michael Strunge i netop samlingen *Skrigerne* fra 1980. Strunge er ikke for ingenting et af de nærmeste forbilleder, eller i hvert fald en del af Hassans valgslægtskab. Vi har i øvrigt ikke hørt meget om Hassans litterære inspirationskilder.

Karakteristisk for bogen er selvfølgelig brugen af selvbiografisk materiale, udfoldet i et hårdt, dramatisk og af og til temmelig fortættet sprog. Jeg har ofte hørt folk sige, at nu har vi endelig fået kvalitetslitteratur på ”perkerdansk”. Men på det punkt mener jeg faktisk, at man tager fejl. Der er ikke tale om perkerdansk, men om noget meget mere avanceret. Hassan fortalte ved arrangementet i torsdags, at han havde forsøgt sig med rapgenren, men hurtigt forlod den igen, fordi han ikke kunne udtrykke sig personligt i den genre. Det synes jeg igen vidner om hans litterære evner. For digtsamlingen rummer mange flere kvaliteter og er meget mere sammensat og kompleks end den gængse ghettoslang og gangsterrap.

Ganske vist er der tydelig brug af sociolekt med forkert ordstilling osv., men der er også masser af stilbrud. Og det skyldes netop, at Hassan behersker det danske sprog. Lad os tage det eksempel, som er velkendt:

MIG JEG ER PERKER
MIG JEG FORSTÅR IK EN DANSKERS IDIOMER

Et idiom er som bekendt (!) et slags mundheld, som når vi siger: Hævnen er sød eller: Du har jokket i spinaten (citatet efterfølges da også af linjerne: MIG JEG HAR IK JOGGET I NOGEN SPINAT). Pointen er her, at det ved vi som danskere, men har man ikke tilegnet sig det danske sprog, og det har man som regel ikke som indvandrere i ghettoen, kan man næppe vide noget om betydningsindholdet i ordet idiom. Der tales med andre ord ikke perkerdansk i samlingen, nej, det parodieres og imiteres kun for så vidt, at digterjeget kan skabe distance til miljøet på gaden.

Samlingen betjener sig mere bevidst af ekspressionistisk jargon og stil i et hårdt, billedrigt og eksperimenterende sprog, og man finder også mange refleksioner og paradokser. Sproglige nyskabelser er der mange af, lige fra ”eksanbragt” og ”brydemønster” til ”Mellemøstens Langeland” – og stærkere kontrast end Langeland til Ghazastriben findes vel næppe.

JA MIG JEG ER FRA MELLEMEØSTENS LANGELAND!
OG ALLE OS FRA MELLEMEØSTENS LANGELAND
BLIVER TRØSTET MED EN CIVILISERET SPROG
OG EN MANGEFARVET PAS FRA EN CIVILISERET LAND
HENDE DER LUDER FRA JOURNALISTLINJE
SIGER AT MIG JEG LIGNER IK EN DIGTER
OG MIG JEG SIGER DIG DU LIGNER IK EN LUDER

Det sidste vidner atter om humor af en særlig hassansk art, om end humoren også er mindre voldsom i andre situationer. Et sted berettes om en topløs kvinde i en cabriolet på vej mod Beirut; digterjeget kører med morfaren i modsat retning, og da de møder hende, kører morfaren næsten galt, og må straks stige ud ad bilen og bede for det syndige syn, hans øjne så.

Det bliver spændende at se, hvordan Yahya Hassan vil forny sig. Mit bud er, at han med denne ret lange samling har, om ikke skrevet sig fri af sit stof, så dog udtømt det. For en digter med vreden som absolut drivkraft må inspirationen finde andre former, hvis den stadig skal gøre sig poetisk gældende. For poesi i november, det er, hvad Hassan har givet os. Af den skrappe slags.